

A ZÖLDINFRASTRUKTÚRA FELMÉRÉS EREDMÉNYEI A TELEPÜLÉSCSOPORTOS MINTATETRÜLETEKEN

...hogy élni tudjunk
a természet adta
lehetőségekkel

zöldinfrastruktúra
a természet hálózatai

Tájkarakter és zöldinfrastruktúra
műhelytalálkozó
online, 2020.10.07.

Dr. Szilvácsku Zsolt
szzs.uni@gmail.com

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

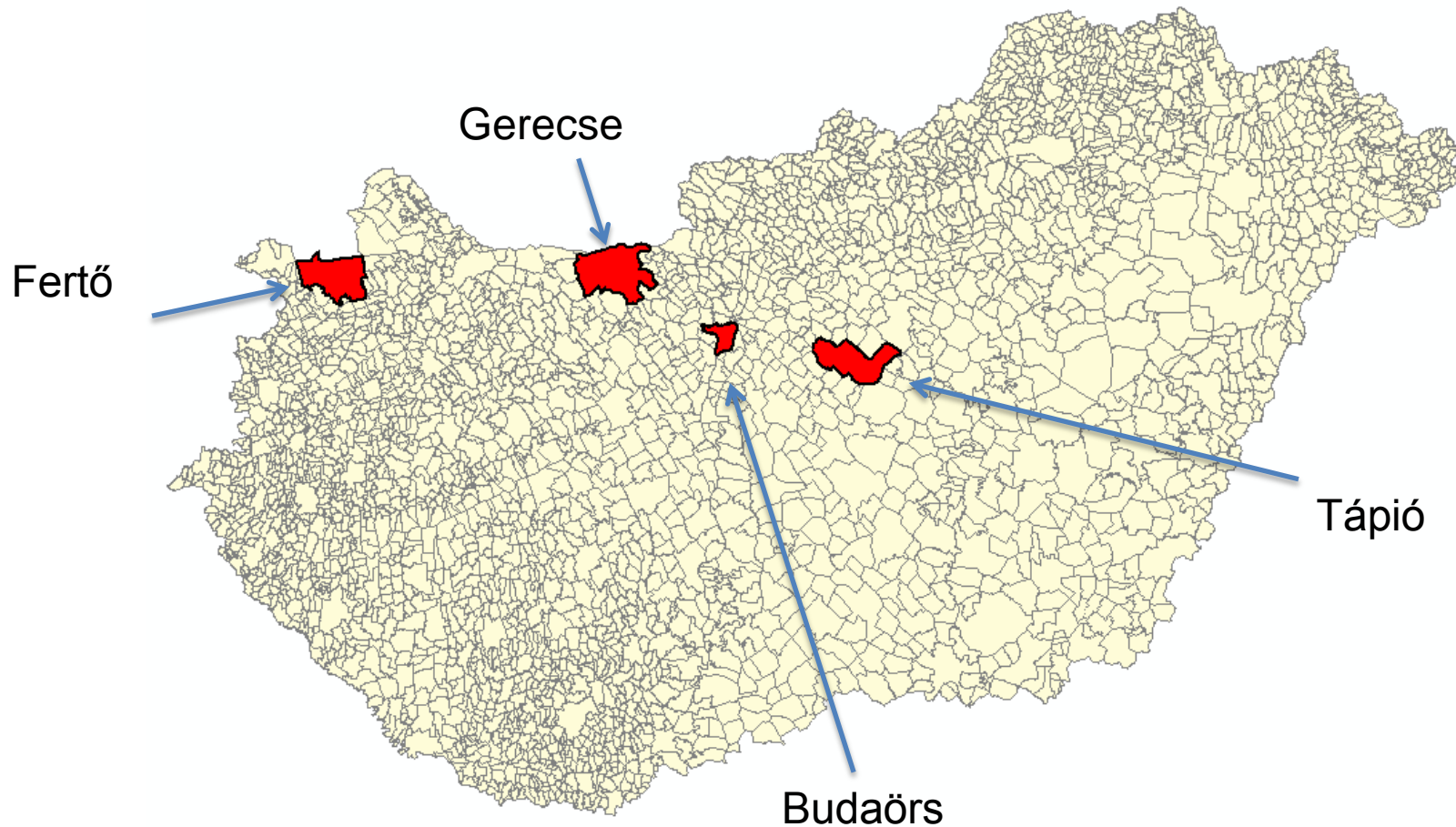
Európai Unió
Európai Regionális
Fejlesztési Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

A TELEPÜLÉSCSOPORTOS MINTATERÜLETEK ELHELYEZKEDÉSE

A természetvédelem országos programja.

zöldinfrastruktúra
a természet hálózatai

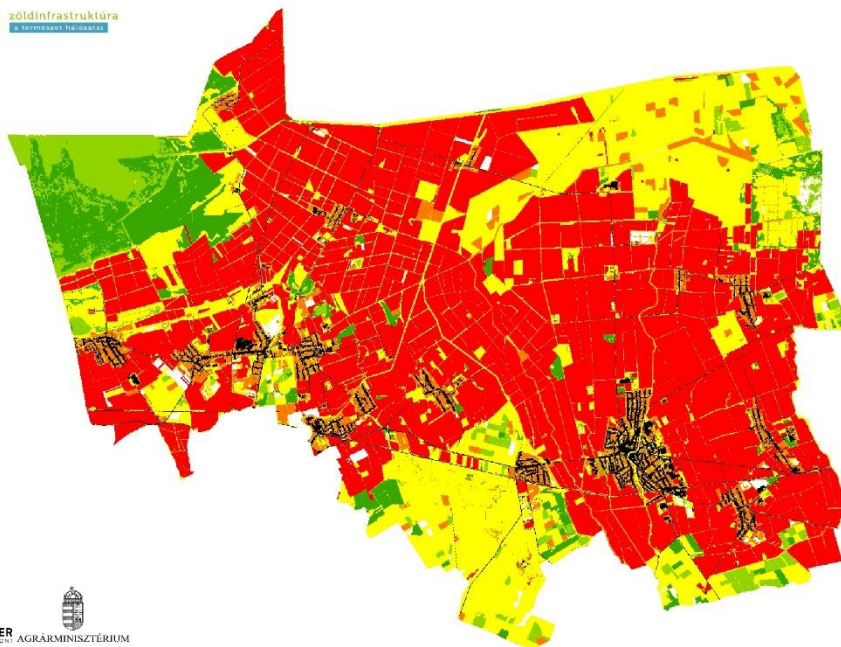

1. Az országos kutatás keretében elkészült zöldinfrastruktúra tipológiát és az Országos Zöldinfrastruktúra Alaptérképet a helyi ZI fejlesztéseknél, felhasználjuk, pontosságát, alkalmazhatóságát teszteljük
2. Az országos léptékben kialakított indikátorok alkalmazhatóságát, térségspecifikus sajátosságait, esetlegesen kompozit indikátorok képzését vizsgáljuk
3. A zöldinfrastruktúra fogalmát, szerepét a helyi tervezésben, településrendezésben, gazdálkodásban, területfelhasználásban történő alkalmazhatóságát teszteljük

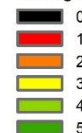

Ökológiai állapot-értékelés a Fertő-Hanság területére

JELMAGYARÁZAT

Ökológiai állapot érték

A Fertő térségében a kisalföldi mezőgazdasági tájban és a szikes tavat övező településeken keresztül történt a zöldinfrastruktúra fejlesztés lehetőségeinek a feltárása.

zöldinfrastruktúra
a természet hálózatai

A Gerecse Natúrpark területét érintő mintaterület a domb és hegyvidéki területet hivatott reprezentálni és ezek keresztül az alkalmazhatóságot vizsgálni.

Tapasztalatok

- A Gerecse már jelenleg is zöldinfrastruktúra elemekben gazdag, így itt elsősorban nem a mennyiségi növelésre, hanem minőségi fejlesztésre, konnektivitás növelésére helyeződött a hangsúly.
- A zöldinfrastruktúra szükségességének a többfunkciós megközelítése látszik célravezetőnek.
- Tájékoztatásra, felkészítésre van szükség, mivel nem besorolható, érthető első hallásra.
- Települések számára információk, adatbázisok, térképek rendelkezésre bocsátása, átadása, hozzáférés biztosítása iránti igény

A budaörsi mintateerület kiválasztásának fő célja az volt, hogy egy tipikus nagyvárosi, agglomerációs környezetben is teszteljük a módszertant.

Tapasztalatok

- A zöldinfrastruktúra hálózat elemei, vagy potenciális elemei **ELPAZAROLT BEÉPÍTÉSI** területek. Korábban mg-I területek 80% beépített és a tendencia folytatódik.
- Logisztikai, ipari és szolgáltatási, kereskedelmi vagy lakóparki területek előnyben részesítése. **BEVÉTELI IGÉNY.**
- Gyep fokozott beépítési, erdő kisebb beépítési veszélyeztetettsége
- Lakosság egyre inkább igényli a zöldfelületeket (Hosszúréti-patak jó példa lehet)
- Források és szaktudás szükséges a zöldfelületek fenntartásához

TÁPIÓ NATÚRPARK KIVÁLASZTOTT TELEPÜLÉSCSOPORTJA

A természetvédelem országos programja.

A Tápió mintaterület a Gödöllői-dombság és az Alföld találkozásánál fekszik. Különlegessége, hogy a viszonylag kis területén **számos különböző élőhely található itt a dombvidéki tölgyesektől, löszgyepektől a Kiskunságra emlékeztető homokbuckákon át a tiszántúli szikesekig.**

A **Löszdombságra kis közigazgatási határú települések jellemzők, karakterüket elsősorban a völgyek határozzák meg**, a települések, eredeti településmagok a völgyben telepedtek le. Erre a vidékre felsőszakasz jellegű vízfolyások jellemzők, melyekre a mai települések is rátapadnak, a löszhátakhoz pedig a telkek a pincékkel tapadnak. Idetartozik Úri, Gomba, Bénye, Káva és Pánd.

A Tápió-köze a síkvidéki , vízfolyás és egyben útmenti falvak alaptípusa, kivétel ez alól Tápióság, hiszen nem kapcsolódik az úthálózathoz (az egykori uradalmi központ megléte, rajzolta ki a jelenlegi településformát és elhelyezkedését). A többi település (Tápióbicske és Tápiószentmárton) is a középszakasz jellegű vízfolyások, a Tápió mentén települnek le.

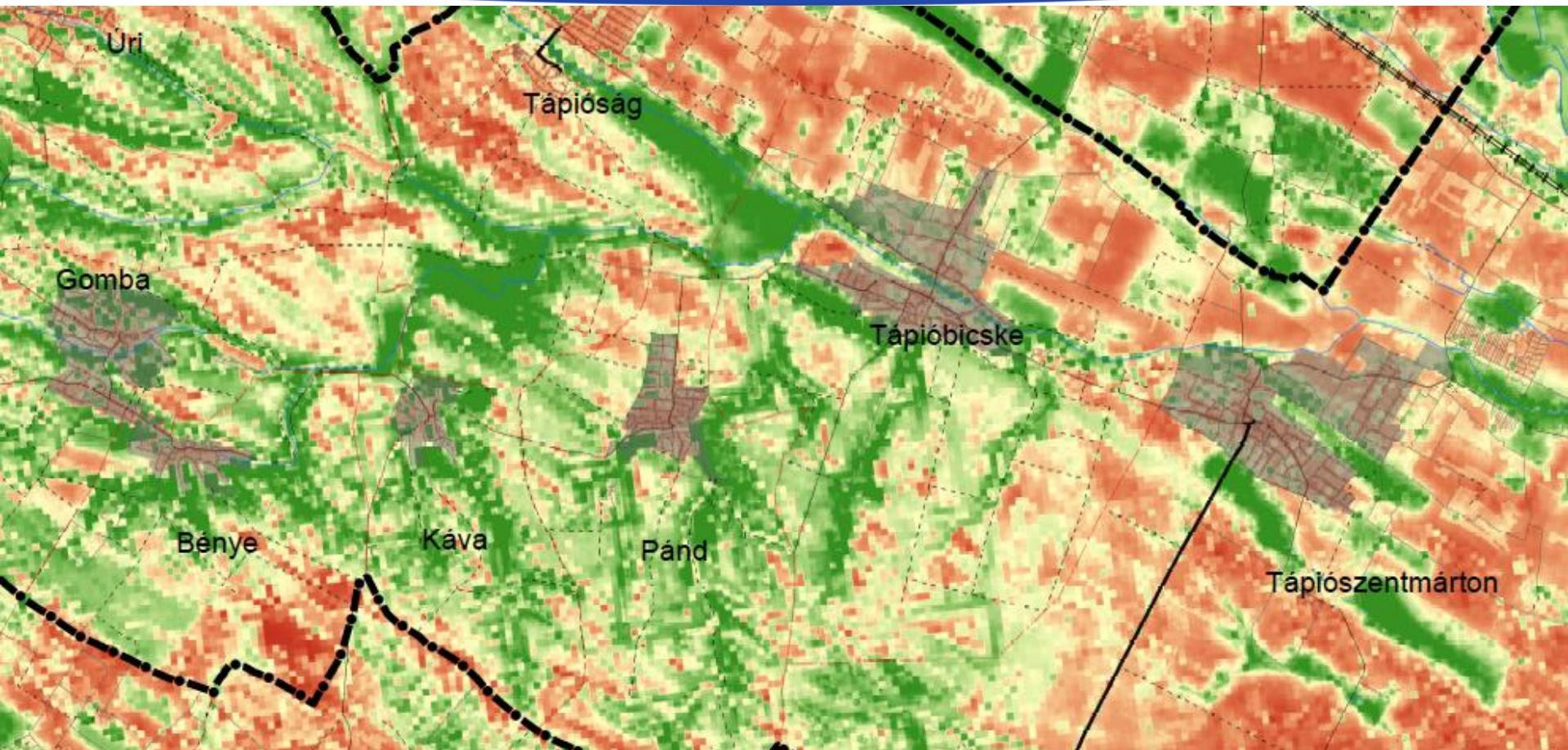
A Tápió-összefolyás területén jellemző, hogy a víz formálja a vidéket, a vízfolyások itt már leginkább alsószakasz jellegűek, domborzatát tekintve teljesen sík, ezekből adódik, hogy az eredeti településformák is kompaktak, szigetszerűek, valamint az állattartásra utalóan sugár irányú úthálózattal rendelkeznek. Ide tartozik a mintaterület települései közül Farmos.

zöldinfrastruktúra
a természet hálózata

TÁPIÓ NATÚRPARK KIVÁLASZTOTT TELEPÜLÉSCSOPORTJA

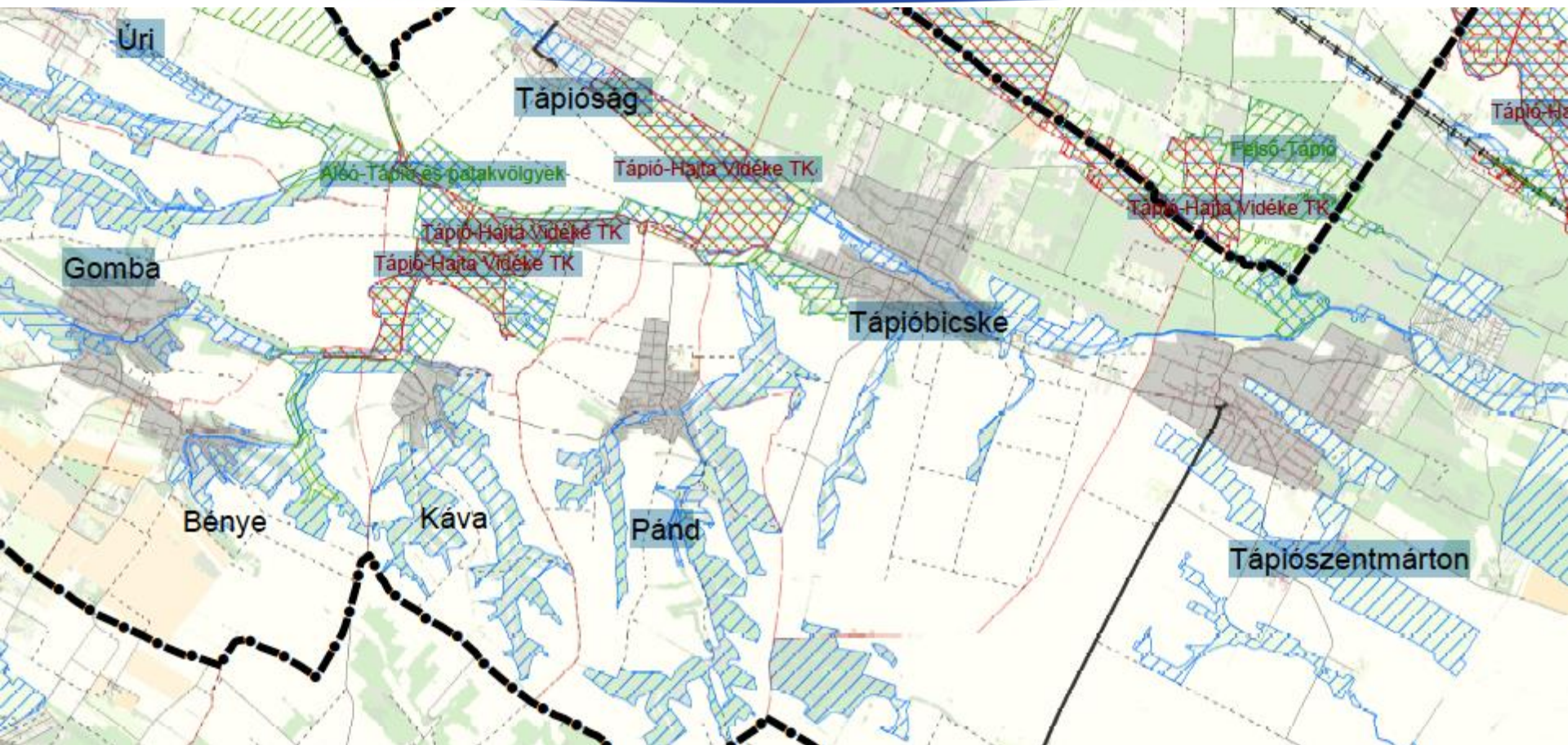
A természetvédelem országos programja.

zöldinfrastruktúra
a természet hálózata

TÁPIÓ NATÚRPARK KIVÁLASZTOTT TELEPÜLÉSCSOPORTJA

A természetvédelem országos programja.

zöldinfrastruktúra
a természet hálózatai

Területi javaslatok alapelve:

Zöldinfrastruktúra elemek elsődleges rendeltetését szerkezeti kialakítását és megőrzését a területen betöltött társadalmi szempontból fontos védelmi, megőrzési, szolgáltatási, szabályozási funkciója határozza meg.

Az adott zöldinfrastruktúra elem **több egymásra épülő funkcióval is bírhat** (településszegélyben a település mikroklímájának alakítása és a szántóföldekről lezúduló csapadékvíz és sár elleni védelem, ugyanakkor rekreációs funkciót is kínálhat stb.).

Hat témakörben fogalmaztuk meg a zöldinfrastruktúra övezetekre vonatkozó javaslatainkat, amelyet a mellékletben tervlapon is ábrázoltunk a jelen jelentésben, mint első vázlatként.

TÁPIÓ NATÚRPARK KIVÁLASZTOTT TELEPÜLÉSCSOPORTJA

A természetvédelem országos programja.

- **Településvédelmi zöldinfraövezet - TZ** (a település beépített területe körül 200 méteres sávban) két kategóriát különböztetünk meg:

TZ-Megőrzési terület (meglévő állandó növényborítású területek – gyepek, cserjések, fák, erdők, gyümölcsösök stb.)

TZ-Fejlesztési terület (jelenleg településszegélyben lévő szántóterület, ahol zöldítés megvalósítása szükséges, részletes tervezést és egyeztetést követően)

- **Vízvédelmi zöldinfraövezet - VZ** (a vízfolyások 50+50, vízállások 50 méteres körzetében, illetve ha van ivóvízbázisok különböző védőövezetei, illetve felszín alatti vizek védelmi területei)

VZ-Megőrzési (meglévő állandó növényborítású területek – sekély vizes élőhelyes szegély, nádas, gyepek, cserjések (bokorfűzes), fák, erdők stb.)

VZ-Fejlesztési terület (jelenleg vízpartot érő szántóterület, ahol zöldítés megvalósítása szükséges, részletes tervezés és egyeztetést követően)

- **Infrastruktúravédelmi zöldinfraövezet - IZ** (utak elöntése, károsítása elleni védelem stb.)

IZ-Burkolt utak menti megőrzési terület (meglévő állandó növényborítású területek)

IZ-Burkolt utak menti fejlesztési terület (hiányzó zöldinfrastruktúra elem)

- **Rehabilitációs területek – RT** (természetvédelmi szempontból értékes területek rehabilitációja)

RT-Beszántott szikes tavak (nem lesz jelölve, de tegyük rá a jelmagyarázatra)

RT-Cserjésedő dombvidéki löszgyepek (küldök egy fedvényt)

zöldinfrastruktúra
a természet hálózata

- **Gazdálkodásbiztonsági zöldinfraövezet - GZ** (klíma, víz, talaj, biodiverzitás)

GZ-Táblaszegély fejlesztési terület (hiányzó zöldinfrastruktúra elem szegélyében, belvizes, meredek, vagy völgyi részeken stb.)

GZ-Táblaszegély megőrzési terület (ahol a szántók közötti mezsgyén vagy utak mentén vagy a táblákon facsoport, -sáv, cserjefolt, -sáv, gyepek)

GZ-Vízmegtartási megőrzési terület (pl. táblák közötti gyepek, vizes élőhelyek)

GZ-Vízmegtartási fejlesztési terület (pl. rendszeresen vizállásos mélyedések, vízfolyás területei a táblák között, táblákon)

GZ-Birtokrendezési fejlesztési terület (nagytablás szántók tagolása, mezsgyerendszer, telephelyek és üzemi területek fásítása stb.)

GZ-Erdőterületek állományszegélye (vegyes fa és cserje összetétellel 20 m)

- **Rekreációs zöldinfraövezet – RZ**

RZ-Turistautak menti területek 20+20 méteres sávban

RZ-Zöldutak menti területek 20+20 méteres sávban

RZ-Zarándokutak menti területek 20+20 méteres sávban

RZ-Tanösvények környezete 20 m

RZ-Erdei iskola területének környezete 20 m

RZ-Horgásztavak part menti területe 20 m

Közlekedési utak melletti területek érzékenysége és veszélyeztetettsége

Érdemes megkülönböztetni, településcsoportos, táji szinten azonosítani az utakkal szomszédos területek jellegét, mert más a szántókkal szomszédos és más a gyepekkel szomszédos területek vonatkozásában a teendő.

Mindezeket együtt kell kezelni a Natura 2000 vagy más védettség alapját képező egyedeknek, populációknak az igényeivel. (pl. gyepes élőhelyeken erdőszerű, sávyszerű fásítása nem, de facsoportok létesítése és gyepes sávok létesítése indokolt lehet)

Vízvédelmi területekhez kapcsolódó indikátorokra javaslat

Vízbázis belső és külső védőövezet, vízbázis hidrogeológiai A és B védőövezetek, kiemelten érzények felszín alatti vízminőségvédelmi területek, felszíni vizek (vízfolyások, állóvizek)

Szabályozási, intézményi és finanszírozási javaslatok

- Javasoljuk a zöldinfrastruktúra funkcionális, szolgáltatás szempontú megközelítésének alkalmazását a társadalmi elfogadtatás és az ökológiai szerep megerősítése érdekében.
- A készülő zöldfelületi törvény be javasoljuk a települési és a településcsoportos zöldinfrastruktúra tervek beépítését.
- Javasoljuk a natúrparkok térségi szerepkörének szabályozását és megerősítését a zöldinfrastruktúra hálózat megőrzése, fejlesztése és kezelése, monitoringja és a térségi szereplők együttműködésének biztosítása, elősegítése terén (felhatalmazással, finanszírozással és munkaerő biztosításával, foglalkoztatás elősegítésével stb.)
- A mezőgazdasági szabályozási, kifizetési rendszeren a zöldinfrastruktúra elemeinek támogathatóságát biztosítani szükséges
- Javasoljuk a tájkarakter alapú lehatárolásokkal és célkitűzésekkel összehangolni a zöldinfrastruktúra térségi szabályozását, finanszírozását, kezelését, monitoringját.

Képzési, tájékoztatási, együttműködési

- Javasoljuk tájszintű, pl. natúrparki együttműködésekre épülő képzések, tájékoztatások és mintaértékű modellek megerősítését (ilyen lehet pl. a Tápió Natúrpark is közel Budapesthez, jól bemutathatóan és elérhetően)
- Képzések önkormányzatok, gazdálkodók és közigazgatási szervek részére

1. Adatbázisok és térképi információs rendszerek települési, térségi rendelkezésre állásának, **hozzáféréseenk biztosítása** hogyan oldható meg?
2. A települési önkormányzatok és együttműködései (pl. natúrparkok) számára milyen **finanszírozási, szabályozási, szakmai, információs eszközök** biztosíthatók a zöldinfra fejlesztés, fenntartás céljából?
3. A zöldinfrastruktúra tájszintű kezelése és a tájszintű együttműködések kiemelt szerepe milyen módon, milyen lépésekkel erősíthető a **zöldfelületi törvényervezet és a vízgazdálkodási, illetve az agrár- és vidékfejlesztés rendszerében?**

*...hogy élni tudjunk
a természet adta
lehetőségekkel*

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

zöldinfrastruktúra
a természet hálózatai

Szilvácsku Zsolt PhD
tájépítész, jogász

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Regionális
Fejlesztési Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE